

Sygn. akt III UK 35/06

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania Szkoły Podstawowej w P.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Oddział w R.
o zwrot składek od dodatku mieszkaniowego nauczycieli,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 czerwca 2006 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w R.
z dnia 24 listopada 2005 r., sygn. akt III AUa .../05,

**1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienia
zaskarżony apelacją strony pozwanej wyrok Sądu Okręgowego
w P. z dnia 13 czerwca 2005 r., sygn. akt III U .../05 i oddala
odwołanie,**

2. zasądza od Szkoły Podstawowej w P. na rzecz strony pozwanej 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z 30 marca 2005 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił Szkole Podstawowej w P. zwrotu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 1999 r. i od 1 września 1999 r. do 31 stycznia 2000 r. Organ rentowy stwierdził jednocześnie, że dodatek mieszkaniowy wypłacany nauczycielom na podstawie art. 54 ust. 3 Karty Nauczyciela (Dz. U. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i w związku z tym odmówił zwrotu składek z tego tytułu za okres od 1 lutego 2000 r. do nadal. Jako podstawa prawna decyzji wskazane zostały przepisy: art. 4 ust. 9, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1, art. 24 ust. 7 i art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), a także § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.), art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1999 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.), art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.), Ponieważ odwołująca się Szkoła figuruje w dokumentach jako płatnik składek dopiero od 1 września 1999 r., odmówiono jej wnioskowi dotyczącego okresu od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 1999 r. Z kolei stosownie do art. 24 ust. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zwrotu od ZUS nawet nienależnie opłaconych składek nie można dochodzić, jeżeli od daty ich opłacenia upłynęło 5 lat. Z tego powodu odmówiono zwrotu składek za okres od 1 września 1999 r. do 31 stycznia 2000 r. Odmowa zwrotu składek za dalszy okres wynika z powodu bezpodstawności takiego żądania.

Wyrokiem z 13 czerwca 2005 r. Sąd Okręgowy w P. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, że Szkole Podstawowej w P. należy się od ZUS

Oddziału w R. zwrot należności z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne od dodatku mieszkaniowego nauczycieli za okres od 1 stycznia 1999 r. do nadal. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że dodatek mieszkaniowy przewidziany w art. 54 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela ma charakter socjalny, a jego wysokość jest zależna od stanu rodzinnego nauczyciela i może być zróżnicowana w zależności od miejscowości, w której nauczyciel jest zatrudniony. Na socjalny charakter dodatku wskazuje również to, że został on przewidziany w rozdziale 7 Karty Nauczyciela normującym uprawnienia socjalne i urlopy nauczycielskie. Jeżeli zatem dodatek mieszkaniowy nie jest składnikiem wynagrodzenia za pracę nauczyciela, to nie stanowi przychodu ze stosunku pracy wchodzącego do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.).

W apelacji organu rentowego wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Organ rentowy zarzucił błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: art. 4 ust. 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), art. 12 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 pkt 1-32 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.). W ocenie organu rentowego dodatek mieszkaniowy nie jest składnikiem wynagrodzenia, ale jest przychodem ze stosunku pracy. Wśród przychodów, które nie stanowią podstawy wymiaru składek wymienionych w rozporządzeniu z dnia 18 grudnia 1998 r. nie wymieniono dodatków mieszkaniowych.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2005 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w R. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w tym tylko, że ustalił datę początkową zwrotu Szkole Podstawowej w P. należności z tytułu

opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne od dodatku mieszkaniowego nauczycieli od 1 lutego 2000 r., dalej idącą apelację oddalił. Zdaniem Sądu drugiej instancji zaskarżony wyrok wymagał jedynie korekty dotyczącej daty początkowej powstania obowiązku zwrotu składek z tytułu opłaconych należności od dodatku mieszkaniowego. Żądanie bowiem zwrotu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 1999 r. było nieuzasadnione z uwagi na to, że Szkoła ich nieopłacała. Dalszy okres od 1 września 1999 r. do 31 stycznia 2000 r. nie mógł zostać uwzględniony z uwagi na to, że nastąpiło przedawnienie w ich dochodzeniu (art. 25 ust. 7 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych). W pozostałym zaś zakresie Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że dodatek mieszkaniowy nie jest składnikiem wynagrodzenia za pracę nauczyciela i w konsekwencji nie stanowi przychodu ze stosunku pracy wchodzącego do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie pracowników w rozumieniu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Dodatkowo Sąd drugiej instancji stwierdził, że przyjęcie obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne od dodatku mieszkaniowego nauczycieli prowadziłoby do konieczności uwzględnienia tych składek przy ustalaniu wysokości emerytury stosownie do art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Taka sytuacja doprowadziłaby do zróżnicowania wysokości świadczeń nauczycieli zatrudnionych w podobnych warunkach, co pozostawałoby w niezgodzie z konstytucyjną zasadą równości.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik pozwanego ZUS wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie odwołania w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania lub o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, a także wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Skarżący wniósł też o zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu i kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych prawem.

Kasacja oparta została na obu podstawach, o których mowa w art. 398³ § 1 k.p.c.

W ramach pierwszej podstawy wskazano na naruszenie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, § 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz art. 54 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

W ramach podstawy dotyczącej przepisów prawa procesowego wskazano na naruszenie art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 i art. 391 § 1, art. 382, art. 385 k.p.c. oraz art. 386 § 1 i § 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wynikające z kasacji zagadnienie prawne, które w rozpatrywanej sprawie stanowiło jej podstawową kontrowersję sprowadza się do pytania o to, czy dodatek mieszkaniowy, o który chodzi w sprawie jest wliczany do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Zagadnienie to zostało już rozpoznane. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że dodatek mieszkaniowy wypłacany nauczycielowi na podstawie art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) jest wliczany do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych – Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.). Rozpoznający sprawę niniejszą skład Sądu Najwyższego powyższe stanowisko w pełni podziela. Prawo nauczyciela do bezpłatnego mieszkania w miejscu pracy w postaci dodatku mieszkaniowego jest należnością ze stosunku pracy. Zgodnie z art. 29 § 1 pkt 2 k.p. i art. 22 § 2 k.p. oraz art. 14 pkt 1 Karty Nauczyciela istotnym elementem nawiązanego (na podstawie umowy o pracę lub aktu mianowania) stosunku pracy jest miejsce wykonywania pracy. W momencie nawiązywania tego stosunku jego

strony są świadome konieczności uwzględnienia tego obligatoryjnego elementu treści stosunku pracy, co w przypadku nauczyciela zatrudnionego na terenie wiejskim oraz w mieście liczącym do 5000 mieszkańców będzie powodowało przyznanie nauczycielowi dodatku mieszkaniowego. Dodatek mieszkaniowy zatem, nawet nie będąc nominalnie składnikiem wynagrodzenia nauczyciela w rozumieniu art. 30 ust. 1 pkt 4 Karty Nauczyciela, odpowiada pojęciu „różnego rodzaju dodatków” stanowiącym przychód ze stosunku pracy, o jakim mowa w art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i jest przychodem z tytułu zatrudnienia „w ramach stosunku pracy”, o jakim mowa w art. 3 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Rozbieżność sformułowań z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (przychody ze stosunku pracy i z art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (przychód z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy) nie uprawnia do oceny, iż zakres przedmiotowy tych sformułowań jest odmienny. W sytuacji, gdy nauczycielski dodatek mieszkaniowy nie został objęty wyłączeniami z podstawy wymiaru składek przewidzianymi w § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r., powinien być wliczony do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Mając na względzie powyższe należało uznać, że rozpatrzona skarga kasacyjna ma uzasadnioną podstawę, uzasadniającą wniosek o orzeczenie co do istoty sprawy (art. 398¹⁶ k.p.c.).